

O-ST 020

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี

Technology Utilization of Rambutan Production of farmers in Chanthaburi Province

จิรวดี แดงพวง (Jirawadee Daengpuang)¹ พลสรารณ สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom)²

พรชูลีย์ นิลวิเศษ (Pornchulee Nilvises)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐาน สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตเงาะในจังหวัดจันทบุรี (2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร (3) การใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร (4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร (5) ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกเงาะ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 7,187 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร Taro Yamane ได้ จำนวน 121 คน สุ่มแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.17 ปี เกษตรกรมีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 485,276.86 บาทต่อปี มีรายได้จากการผลิตเงาะนอกฤดูเฉลี่ย 41,851.43 บาทต่อไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 20.33 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ในการผลิตเงาะเฉลี่ย 6.48 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,638.78 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีประสบการณ์ผลิตเงาะนอกฤดูเฉลี่ย 6.62 ปี 2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดูอยู่ในระดับมากในประเด็นการกำหนดช่วงให้ผลผลิต เทคนิคการผลิตเงาะนอกฤดู และขั้นตอน การปฏิบัติในการผลิตเงาะนอกฤดู ประเด็นย่อยที่มีความรู้ต่ำ ได้แก่ การให้ปุ๋ยทางดินเพื่อเร่งให้ใบแตกใบใหม่ การให้น้ำช่วงออกดอกถึงดอกบาน การพ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์เพื่อป้องกันผลร่วง การส่งเสริมให้แตกใบอ่อน ระยะที่ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช การใช้สารเพื่อเร่งใบอ่อนให้แก่เร็ว การให้ปุ๋ยทางดินช่วงผลแก่ และการใช้สารป้องกันเชื้อราและการบรรจุหีบห่อ 3) เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูเป็นประจำในประเด็นการทำเงาะให้ออกดอกก่อนฤดูกาลปกติเป็นประจำการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว การให้ปุ๋ยทางดินเพื่อให้เงาะแตกใบอ่อนชุดที่ 1 การให้น้ำช่วงผลแก่ การตัดแต่งกิ่งและและการคัดผล และการบรรจุเงาะ 4) เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูในระดับมาก ได้แก่ การทำเงาะนอกฤดูทำได้ยาก ต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญมาก เงาะที่ผลิตออกนอกฤดูมีตลาดรองรับ ราคาผลผลิตเงาะนอกฤดูขายได้ราคาดี และให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น 5) เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งมีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง และความเพียงพอของแหล่งน้ำ ข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุดได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเงาะ นอกฤดู ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตเงาะนอกฤดู ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเงาะนอกฤดูให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น

คำสำคัญ: เกษตรกร เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดู จังหวัดจันทบุรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tamjaiga@hotmail.com

² อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pornchulee.nil@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to study (1) Socio - economic of rambutan farmers in Chanthaburi Province; (2) their knowledge of off-season rambutan production; (3) their technology utilization of off-season rambutan production; (4) their attitude toward technology utilization of off-season rambutan production; and (5) their problems and suggestions on technology utilization of off-season rambutan production. The population in this study was 7,187 rambutan farmers in Chanthaburi Province. The 121 sample size determined by Taro Yamane's formula. The data were collected by interviewing the studied farmers. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value, maximum value, and ranking. The findings of this study were as follows: 1) the studied farmers were more male than female. Their average age was 51.17 years. Their income deriving from off-season rambutan production was 41,851.43 baht/rai. Their average total agricultural area and rambutan cultivating area were 20.33 rai and 6.48 rai respectively. Their average produce was 1,638.78 kg/rai. Their average period of experience of producing off-season rambutans was 6.62 years. 2) most of the studied farmers had knowledge of off-season rambutan production at high level in the issues of determining the bearing fruit period, using technique for producing off-season rambutans, and following practice steps of producing off-season rambutans, while their knowledge at low level was in the issues of applying fertilizer to the ground to push twig production earlier, watering their plants from blossoming state to blooming state, Spraying 1-naphthyl acetic acid 4.5 % W/V SL (Planofix) hormone to prevent their fruit from falling, pushing their plants to produce twigs earlier and using chemicals to push them to grow faster, spraying chemicals to eliminate pests, applying fertilizer to the ground when their fruit grew completely, applying chemicals to prevent fungi, and packing their produce in packages. 3) the studied farmers utilized technology in off-season rambutan production in the issues of pushing their plants to blossom earlier, trimming branches after harvesting, applying fertilizer to push their plants to produce twigs earlier, watering their plants when their fruit grew completely, sorting out rotten fruit, grading their fruit by size and packing them. 4) the studied farmers' attitude toward technology utilization of off-season rambutan production was at high level in the issues of being hard to produce off-season rambutans, requiring much knowledge and skills, however, off-season rambutans were in demand, having high selling price, being worthwhile, and increasing their income. And 5) more than a half of the studied farmers faced problems with drought, insufficiency of water sources. They made suggestions at the highest level that related sectors should have set training courses to transfer them knowledge of technology utilization of off-season rambutan production, organized field studies for them, and supported them to unite and build a network to link them strongly.

Keywords: Farmers, Technology Utilization of Off-Season Rambutan, Chanthaburi Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

เงาะเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ในปี 2557 มีพื้นที่ปลูก 298,984 ไร่ มีเนื้อที่ให้ผลผลิต 283,157 ไร่ ให้ผลผลิตรวม 321,710 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,136 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นมูลค่า 5,900 ล้านบาท แหล่งปลูกที่สำคัญของประเทศไทย คือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ เงาะเป็นไม้ผลที่มีความแปรปรวนสูงทั้งการติดผล ปริมาณ ผลผลิต และราคา แต่ละปีมีปริมาณมากในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องราคาดกต่ำ เกษตรกรบางส่วนโค่นเงาะเพื่อปลูกไม้ผลชนิดอื่นทดแทน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557, 70-71)

เงาะเป็นไม้ผลเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ประสบปัญหาการราคาผลผลิตตกต่ำอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปริมาณ คุณภาพ และช่วงเวลาที่มีผลผลิตเงาะออกสู่ตลาดไม่สอดคล้องกับความต้องการบริโภค ผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน พร้อมกับผลไม้ชนิดอื่นๆ ทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณผลผลิตผลไม้เกินความต้องการของตลาด เกิดการแข่งขันสูง ดังนั้นการกระจายผลผลิตเงาะให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการผลิตเงาะนอกฤดู จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาราคาตกต่ำและเพิ่มศักยภาพการผลิตเงาะได้ (สุชาติ จันทรเหลื่อง, 2557, 6-7)

สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี (2557, 2) รายงานว่า จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ปลูกเงาะมากที่สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกเงาะ 84,629 ไร่ พื้นที่ให้ผล 81,543 ไร่ ผลผลิตรวม 138,520 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,699 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าการผลิต 1,980 ล้านบาท ราคาผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 14.30 บาทต่อกิโลกรัม แหล่งปลูกภายในจังหวัด ปลูกมากที่สุดที่อำเภอท่าใหม่ เขาคิชฌกูฏ มะขาม และขลุง ตามลำดับ ผลผลิตเงาะของจังหวัดจันทบุรีมีผลต่อรูปทรงดี เปลือกขนสีสวย เนื้อกรอบ รสหวาน เนื้ออ่อน คุณภาพดี โดยเฉพาะเงาะโรงเรียน เงาะเป็นไม้ผลเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ประสบปัญหาการราคาผลผลิตตกต่ำอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปริมาณ คุณภาพ และช่วงเวลาที่มีผลผลิตเงาะออกสู่ตลาดไม่สอดคล้องกับความต้องการบริโภค ผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน พร้อมกับผลไม้ชนิดอื่นๆ ทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณผลผลิต ผลไม้เกินความต้องการของตลาด เกิดการแข่งขันสูง ดังนั้นการกระจายผลผลิตเงาะให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการผลิตเงาะนอกฤดู จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาราคาตกต่ำและเพิ่มศักยภาพการผลิตเงาะได้

สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี (2557, 7) ได้ดำเนินงานโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร คุณภาพดีกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกสู่อาเซียน (เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร) กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดู ประจำปีงบประมาณ 2557/58 งบประมาณ 1,100,000 บาท (หนึ่งล้านหนึ่งแสนบาทถ้วน) เพื่อเพิ่มคุณภาพในการผลิตเงาะนอกฤดูให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และใช้ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม รวมถึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเงาะโดยส่งเสริมการผลิตนอกฤดู ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกเงาะในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 230 ราย โดยได้ให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดู เพื่อให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ช่วยขยายระยะเวลาการออกสู่ตลาดของเงาะ ลดปัญหาเงาะล้นตลาดและราคาดกต่ำ และทำการติดตามและประเมินผล คอยช่วยเหลือเสนอแนะแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

นอกจากนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรียังได้ดำเนินการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดู เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ผลผลิตเงาะออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการบริโภค ลดปัญหาการกระจุกตัว ราคาผลผลิตสูงขึ้น แต่จากการดำเนินงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดูที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดู จึงจำเป็นต้องทำวิจัยเรื่องนี้ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดูให้เหมาะสมกับเกษตรกรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐาน สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตงานนอกฤดูของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดูของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดูของเกษตรกร
5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตงานนอกฤดูของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกเงาะในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จำนวน 7,187 คน โดยได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2558 จำนวน 7,187 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.09 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 121 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแบ่งตามสัดส่วนของเกษตรกรทั้งหมดที่ปลูกเงาะในแต่ละอำเภอ รวบรวมข้อมูลโดยการทำแบบสัมภาษณ์ ทดสอบความเชื่อมั่นโดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับเกษตรกรซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 ราย ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.884 ใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า

1. สภาพพื้นฐาน สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกเงาะ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.17 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.90 คน ระดับการศึกษาหนึ่งในสามจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

1.2 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่มีสภาพการเป็นผู้นำชุมชน และสมาชิกสถาบันหรือกลุ่มเกษตรกร โดยเกือบครึ่งเป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

1.3 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพทำสวน โดยจำนวนมากกว่าครึ่งทำสวนอย่างเดียวไม่ร่วมกับการประกอบอาชีพอื่นๆ มีเพียงบางส่วนที่ประกอบอาชีพทำสวนร่วมกับอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทำนา ประมง และทำไร่ ซึ่งเกษตรกรไม่ประกอบอาชีพทำสวนร่วมกับอาชีพเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 485,276.86 บาทต่อปี มีรายได้จากการผลิตเงาะในฤดูเฉลี่ย 25,244.01 บาทต่อไร่ มีรายได้จากการผลิตเงาะนอกฤดูเฉลี่ย 41,851.43 บาทต่อไร่ มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ (ยกเว้นเงาะ) เฉลี่ย 321,768.86 บาทต่อปี และมีรายได้จากการทำประมงเฉลี่ย 45,000.00 บาทต่อปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

เกษตรกรมีรายได้จากนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 174,660.57 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 189,964.71 บาทต่อปี จากการค้าขาย 167,600.00 บาทต่อปี จากการรับจ้าง 73,857.14 บาทต่อปี จากรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 374,320 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 557,351.24 บาทต่อปี

เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 20.33 ไร่ โดยมีพื้นที่ในการผลิตเงาะเฉลี่ย 6.48 ไร่ ซึ่งเกือบครึ่งมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง และเกษตรกรร้อยละ 10.74 มีพื้นที่ในการผลิตเงาะนอกฤดู ขนาดพื้นที่เฉลี่ย 6.54 ไร่ โดยทั้งหมดมีลักษณะพื้นที่ที่ถือครองในการผลิตเงาะนอกฤดูเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง

เกษตรกรมีการใช้แรงงานในครัวเรือนในการผลิตเงาะทั้งหมด เฉลี่ย 2.17 คน โดยสองในสามใช้แรงงาน จ้างเหมาาร่วมด้วย เฉลี่ย 4.71 คน

เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีต้นทุนในการผลิตเงาะ โดยมีต้นทุนในการผลิตเฉลี่ย 6,431.00 บาทต่อไร่ ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่าย ดังนี้ 1) ค่าตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรเกือบครึ่งมีต้นทุนเป็นค่าตัดแต่งกิ่ง เฉลี่ย 665.70 บาทต่อไร่ 2) ค่าไฟฟ้า เกษตรกรสามในสี่ มีต้นทุนเป็นค่าไฟฟ้า เฉลี่ย 627.55 บาทต่อไร่ 3) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เกษตรกรหนึ่งในสอง มีต้นทุนเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 484.13 บาทต่อไร่ 4) ค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน เกษตรกรเกือบทั้งหมด มีต้นทุนเป็นค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 2,172.39 บาทต่อไร่ 5) ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรสี่ในห้า มีต้นทุนเป็นค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 697.59 บาทต่อไร่ 6) ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช เกษตรกรสองในสามมีต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 318.99 บาทต่อไร่ 7) ค่าสารผสมเกสร เกษตรกรหนึ่งในสาม มีต้นทุนเป็นค่าสารผสมเกสร โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 96.59 บาทต่อไร่ 8) ค่าไม้ค้ำกิ่ง มีเกษตรกรไม่ถึงหนึ่งในสิบ มีต้นทุนเป็นค่าไม้ค้ำกิ่ง โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 396.67 บาทต่อไร่ 9) ค่าแรงงาน เกษตรกรสามในห้า มีต้นทุนเป็นค่าแรงงาน โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 2,635.53 บาทต่อไร่ 10) ต้นทุนอื่นๆ มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.5 มีต้นทุนอื่นๆ ได้แก่ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการเกษตร ค่าตะกร้าผลไม้ เป็นต้น โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 900.00 บาทต่อไร่

มีเกษตรกรหนึ่งในสิบผลิตเงาะนอกฤดู โดยทั้งหมดมีต้นทุนในการผลิตเงาะนอกฤดู เฉลี่ย 7,826.00 บาทต่อไร่ ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่าย ดังนี้ 1) ค่าตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรเกือบร้อยละแปดของผู้ผลิตเงาะนอกฤดู ไม่มีต้นทุนเป็นค่าตัดแต่งกิ่ง โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 708.00 บาทต่อไร่ 2) ค่าไฟฟ้า เกษตรกรทั้งหมดมีต้นทุนเป็นค่าไฟฟ้า เฉลี่ย 1,139.83 บาทต่อไร่ 3) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เกษตรกรสองในสามมีต้นทุนเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เฉลี่ย 771.25 บาทต่อไร่ 4) ค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน เกษตรกรสี่ในห้ามีต้นทุนเป็นค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน เฉลี่ย 3,175.54 บาทต่อไร่ 5) ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกร สามในสี่มีต้นทุนเป็นค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง เฉลี่ย 1,230.00 บาทต่อไร่ 6) ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช เกษตรกรสองในสามมีต้นทุนเป็นค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 475.56 บาทต่อไร่ 7) ค่าสารเคมีบังคับการออกดอกนอกฤดู เกษตรกรครึ่งหนึ่งมีต้นทุนเป็นค่าสารเคมีบังคับการออกนอกฤดู โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 712.25 บาทต่อไร่ 8) ค่าสารผสมเกสร เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งมีต้นทุนเป็นค่าผสมเกสร โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 102.50 บาทต่อไร่ 9) ค่าไม้ค้ำกิ่ง เกษตรกรเกือบสองในห้า มีต้นทุนเป็นค่าไม้ค้ำกิ่ง โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 410.00 บาทต่อไร่ 10) ค่าแรงงาน เกษตรกรสี่ในห้ามีต้นทุนเป็นค่าแรงงาน โดยมีต้นทุนเฉลี่ย 4,306.82 บาทต่อไร่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

เกษตรกรเกือบทั้งหมดได้ผลผลิตเงาะเฉลี่ย 1,638.78 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเงาะนอกฤดูได้ผลผลิตเงาะเฉลี่ย 1,416.36 กิโลกรัมต่อไร่

เกษตรกรทั้งหมดมีประสบการณ์ในการผลิตเงาะ โดยมีประสบการณ์ผลิตเงาะเฉลี่ย 17.75 ปี และเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตเงาะนอกฤดู เฉลี่ย 6.62 ปี

เกษตรกรสองในสามใช้แหล่งเงินทุนของตนเองและกู้ยืมเงิน หนึ่งในสามใช้ทุนของตนเอง โดยเกือบครึ่งใช้แหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

2. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดูอยู่ในระดับมาก ในประเด็นการกำหนดช่วงให้ผลผลิต เทคนิคการผลิตเงาะนอกฤดู และขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตเงาะนอกฤดู หากพิจารณารายประเด็นย่อยจะพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้น้อย ได้แก่ การให้ปุ๋ยทางดินเพื่อเร่งให้ใบแตกใบใหม่ การให้น้ำช่วงออกดอกถึงดอกบาน การพ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์เพื่อป้องกันผลร่วง การส่งเสริมให้แตกใบอ่อน ระยะที่ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช การใช้สารเพื่อเร่งใบอ่อนให้แก่เร็ว การให้ปุ๋ยทางดินช่วงผลแก่ และการใช้สารป้องกันเชื้อราและการบรรจุหีบห่อ

3. การใช้เทคโนโลยีในการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรหนึ่งในสิบมีการผลิตเงาะนอกฤดู ในการกำหนดช่วงให้ผลผลิต หากพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า เกษตรกรเกินครึ่งมีการใช้เทคโนโลยีในการทำเงาะให้ออกดอกก่อนฤดูกาลปกติเป็นประจำ และหนึ่งในสามทำให้เงาะออกดอกช้ากว่าฤดูกาลปกติเป็นประจำ

ในประเด็นเทคนิคการผลิตเงาะนอกฤดู หากพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งไม่มีการปฏิบัติในการฉีดพ่นสารเคมีเพื่อเร่งให้ใบแก่เร็ว และเกินสองในสามมีการปฏิบัติการดูแลต้นเงาะหลังการเก็บเกี่ยว มีการฉีดสารกำจัดศัตรูพืชหลังตัดแต่งกิ่ง การให้ปุ๋ยทางดินเพื่อเร่งให้ใบแตกใบใหม่ การให้ปุ๋ยทางใบเพื่อให้เงาะแตกใบใหม่หลังตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำเมื่อใบชดสุดท้ายแก่ การให้น้ำช่วงออกดอกถึงดอกบาน และพ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์เพื่อป้องกันผลร่วง เป็นประจำ

ในประเด็นขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตเงาะนอกฤดู 10 ขั้นตอน ประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ ทำเงาะให้ออกก่อนฤดูกาล การตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว หลังตัดแต่งกิ่งฉีดสารกำจัดศัตรูพืช ให้ปุ๋ยทางดินและทางใบเร่งให้ใบแตกใหม่ งดให้น้ำเมื่อใบชดสุดท้ายแก่ ให้น้ำช่วงดอก ลดปริมาณน้ำเมื่อดอกบาน พ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์ ช่วงติดผลใหม่ๆ ให้ปุ๋ยเมื่อเงาะแตกใบอ่อนชุดที่ 1 ให้ปุ๋ยเมื่อเงาะแตกใบอ่อนชุดที่ 2 พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชช่วงระยะใบอ่อน และผลเล็ก ให้ปุ๋ยระยะดอกเริ่มให้น้ำเมื่อใบสลด ให้ปุ๋ยทางใบ/ดิน เพื่อเปิดตาดอก งดน้ำเมื่อเงาะแตกใบอ่อน (ไม่เป็นดอก) เปิดหน้าดินบริเวณโคนต้น ให้ปุ๋ยทางดิน/ใบ และให้น้ำทุก 3-5 วัน ช่วงผลเล็ก-ผลกลาง-ผลแก่ เก็บเงาะช่วงเช้า และเก็บเกี่ยวผลเงาะหลังจากเริ่มเปลี่ยนสีได้ 19-22 วัน ตัดแต่งช่อและคัดผลบรรจุเงาะลงในช่อง/ตระกร้า และรดน้ำ และคัดขนาดเพื่อแยกเกรด ทั้งนี้มีประเด็นที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติ ได้แก่ การฉีดพ่นสารเคมีเพื่อเร่งให้ใบแก่เร็ว การเพิ่มเปอร์เซ็นต์การออกดอกและจำนวนดอกต่อยอด การคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้น การเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยตัดผลเงาะทั้งช่อใส่ช่องหรือตะกร้าจนเต็มแล้วใช้เชือกโหนลงมาเลย และการใช้สารป้องกันเชื้อราและการบรรจุหีบห่อ โดยจุ่มผลเงาะในสารละลายป้องกันเชื้อราแล้วผึ่งให้แห้งก่อนบรรจุหีบห่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดูในระดับมาก ได้แก่ การทำเจานอกฤดูต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญมาก การผลิตเจานอกฤดูมีตลาดรองรับ ขายได้ราคาดี และให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าและเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะความต้องการในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดูของเกษตรกร

5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดู พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ประเด็นฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง รวมทั้งความเพียงพอของแหล่งน้ำ

ปัญหาในการวางแผนการผลิตและการควบคุมมาตรฐานการผลิตเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้งนี้เกษตรกรได้เสนอปัญหาอื่นๆ ซึ่งหนึ่งในห้ามีปัญหาสภาพแวดล้อมและอากาศแปรปรวนส่งผลกระทบต่อการผลิตเจานอกฤดู

5.2 ข้อเสนอแนะความต้องการในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกรมีระดับความต้องการมากที่สุด ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดูเพื่อให้เกษตรกรผลิตเจานอกฤดูให้มีคุณภาพมาตรฐานตรงกับความต้องการของโรงงาน/ผู้บริโภค ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตเจานอกฤดู ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเจานอกฤดูให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน อย่างเหนียวแน่น และเกษตรกรมีระดับความต้องการมาก ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจานอกฤดู

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีสิ่งที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพพื้นฐาน สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเจานอกฤดูเฉลี่ย 6,431.00 บาทต่อไร่ และเจานอกฤดูเฉลี่ย 7,826.00 บาท โดยมีรายได้จากการผลิตเจานอกฤดูเฉลี่ย 25,244.01 บาทต่อไร่ และมีรายได้จากการผลิตเจานอกฤดูเฉลี่ย 41,851.43 บาทต่อไร่ ซึ่งจะเห็นว่า ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตเจานอกฤดูจะมากกว่าต้นทุนการผลิตเจานอกฤดู แต่ผลตอบแทนเจานอกฤดูก็มากตามด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญจพร เลิศรัตน์ (2551, 17) ที่พบว่าการผลิตเจานอกฤดูหรือหลังฤดูมักมีค่าใช้จ่ายจากการจัดการที่เพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีผลตอบแทนสุทธิเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนการผลิตเจานอกฤดู

จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 557,351.24 บาทต่อปี มีรายได้จากการเกษตร 485,276.86 บาทต่อปี มีรายได้จากการผลิตเจานอกฤดูเฉลี่ย 273,708.35 บาทต่อปี มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ (ยกเว้นเจานอกฤดู) เฉลี่ย 321,767.85 บาทต่อปี จากข้อมูลจะเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้จากการผลิตเจานอกฤดูเฉลี่ยเกือบครึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งหมด และหากเทียบเป็นรายเดือน เกษตรกรจะมีรายได้เฉลี่ยจากการผลิตเจานอกฤดู

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

นอกฤดูประมาณ 14,475.69 บาทต่อเดือน ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่สูงมากหากเปรียบเทียบกับการผลิตผลไม้ชนิดอื่นๆ หรือสินค้าเกษตรประเภทอื่นๆ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรเกือบครึ่งมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรมีพื้นฐานด้านการศึกษาที่ดี ส่งผลให้สามารถที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ง่าย ดังนั้นหากนำเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูไปส่งเสริมให้กับเกษตรกรจะส่งผลให้เกษตรกรเรียนรู้ได้ดี

ผลการวิจัยพบว่าผลผลิตเงาะนอกฤดูเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 1,416.36 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่าผลผลิตเงาะในฤดูเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 1,638.78 กิโลกรัมต่อไร่ จากผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ในการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร เฉลี่ยเท่ากับ 6.62 ปี ซึ่งประสบการณ์การผลิตเงาะนอกฤดูที่น้อยอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตเงาะนอกฤดูยังอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ถึงมีประสบการณ์ในการผลิตเงาะในฤดูจะพบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตเงาะในฤดู เฉลี่ยเท่ากับ 17.75 ปี ซึ่งถือว่ามีความประสบการณ์ในการผลิตเงาะในฤดูมาก ดังนั้น หากนำเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูไปส่งเสริมให้กับเกษตรกรจะส่งผลให้เกษตรกรเรียนรู้ได้ดี ส่งผลให้ผลผลิตเงาะนอกฤดูเฉลี่ยต่อไร่มากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเป็นค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน ในระดับสูง ทั้งนี้ต้นทุนการผลิตเงาะนอกฤดูที่เป็นค่าปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน มีต้นทุนสูงกว่าการผลิตเงาะในฤดู ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร

2. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรยังไม่มีความรู้ในเรื่องการให้ปุ๋ยทางดินเพื่อเร่งให้ใบแตกใบใหม่ การให้น้ำช่วงออกดอกถึงดอกบาน การพ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์เพื่อป้องกันผลร่วง ระยะที่ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และการใช้สารเพื่อเร่งใบอ่อนให้แก่เร็ว การให้ปุ๋ยทางดินช่วงผลแก่ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้สารป้องกันเชื้อราและการบรรจุหีบห่อ ซึ่งหากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพิ่มการถ่ายทอดความรู้ในหัวข้อดังกล่าวให้มากขึ้น อาจส่งผลให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเงาะนอกฤดู ท้ายที่สุดเกษตรกรสามารถผลิตเงาะนอกฤดูได้เพิ่มมากขึ้น

3. การใช้เทคโนโลยีในการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกรหนึ่งในสิบมีการผลิตเงาะนอกฤดู โดยใช้วิธีการที่ต่างกันได้แก่ การบำรุงต้นให้สมบูรณ์หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต การควั่นกิ่ง แต่จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นว่า มีวิธีการทำเงาะนอกฤดูหลายวิธี เช่น ควั่นกิ่ง ใช้สาร ฯลฯ ซึ่งควั่นกิ่งเป็นวิธีที่เกษตรกรผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีการส่งเสริมวิธีอื่นๆ จะทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการทำนอกฤดูมากขึ้น และในการกำหนดช่วงให้ผลผลิต เกษตรกรเกินครึ่งทำเงาะให้ออกดอกก่อนฤดูกาลปกติเป็นประจำ เนื่องจากผลผลิตที่เก็บเกี่ยวก่อนฤดูจะให้ราคาสูงกว่าผลผลิตที่เก็บเกี่ยวหลังฤดูกาล ซึ่งผลผลิตเงาะช่วงหลังฤดูกาลจะออกพร้อมกับผลผลิตเงาะนอกฤดูก่อนฤดูกาลของจังหวัดทางภาคใต้

เทคนิคการผลิตเงาะนอกฤดู เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การฉีดพ่นสารเคมีเพื่อเร่งให้ใบแก่เร็ว การเพิ่มเปอร์เซ็นต์การออกดอกและจำนวนดอกต่อยอด การคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้น การเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยตัดผลเงาะทั้งข้อใส่ถุงหรือตะกร้าจนเต็มแล้วใช้เชือกโหน การเก็บเกี่ยวผลเงาะหลังจากเริ่มเปลี่ยนสีได้ 19 วัน และ 22 วัน การใช้สารป้องกันเชื้อราและการบรรจุหีบห่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

โดยจุ่มผลเงาในสารละลายป้องกันเชื้อราแล้วผึ่งให้แห้งก่อนบรรจุหีบห่อ เนื่องจากมีการอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีในการผลิตเงาออกฤดยังน้อย โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร รายงานว่าเริ่มมีการอบรมให้ความรู้ และแจกเอกสารความรู้ได้เพียง 2 ปี เกษตรกรอาจยังไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว และยังไม่นำมาใช้

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดยของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดย ดังนี้ การทำเงาออกฤดยทำยาก มีขั้นตอนการผลิตยุ่งยาก ต้องใช้ต้นทุนในการผลิตเพิ่ม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญจพร เลิศรัตน์ (2551, 17) ที่พบว่า การผลิตเงาก่อนฤดยหรือล่าฤดยมีค่าใช้จ่ายจากการจัดการที่เพิ่มมากขึ้น และต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญมาก ซึ่งการผลิตเงาออกฤดยมีตลาดรองรับ ขายได้ราคาดี และให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าและเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารวิชาการเรื่อง เทคโนโลยีการผลิต “เงา” ให้มีคุณภาพ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี กรมวิชาการเกษตร รายงานว่าการผลิตเงาให้ได้ปริมาณและคุณภาพในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นที่เกษตรกรต้องศึกษาและทำความเข้าใจ โดยเฉพาะในหลักความเข้าใจพื้นฐาน 4 ประการ นั่นคือ ประการที่ 1 เข้าใจพืช ประการที่ 2 เข้าใจสารที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต ประการที่ 3 เข้าในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืช และประการสุดท้าย เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง พืช สาร และสภาพแวดล้อม ดังนั้น หากเกษตรกรเข้าใจและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสวนของตนเอง ให้สามารถผลิตเงาได้อย่างมีคุณภาพ คุ้มค่ากับการลงทุน และเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะความต้องการในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดยของเกษตรกร

5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดย จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาดินและน้ำในการปลูกเงา เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากในเรื่องฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง และความเพียงพอของแหล่งน้ำ นอกจากนั้น ผลการวิจัยยังพบว่าเกษตรกรมี ปัญหาอื่นๆ คือ เกษตรกรหนึ่งในห้ามีปัญหาสภาพแวดล้อมและอากาศแปรปรวนส่งผลต่อการผลิตเงาออกฤดย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญจพร เลิศรัตน์ (2551, 17) พบว่า การผลิตเงาออกฤดยมีข้อจำกัดที่เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่แปรปรวน ไม่สามารถควบคุมได้ โดยเฉพาะปริมาณน้ำฝน และการกระจายตัวของน้ำฝน ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากในระยะพัฒนาการแทบทุกระยะการเจริญเติบโตของเงา ดังนั้นการวางแผนการผลิตจึงควรคำนึงถึงแหล่งน้ำที่เพียงพอรวมถึงสภาพแวดล้อมเหล่านี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

5.2 ข้อเสนอแนะความต้องการในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดยของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดยเพื่อให้เกษตรกรผลิตเงาออกฤดยให้มีคุณภาพมาตรฐานตรงตามความต้องการของโรงงาน/ผู้บริโภค ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตเงาออกฤดย ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเงาออกฤดยให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น และเกษตรกรมีระดับความต้องการมากที่สุด ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาออกฤดย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดูเพื่อให้เกษตรกรผลิตเจาะนอกฤดูให้มีคุณภาพมาตรฐานตรงกับความต้องการของโรงงาน/ผู้บริโภค ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตเจาะนอกฤดู ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเจาะนอกฤดูให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดู

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะตามเหตุและผลที่ปรากฏ รวมถึงข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดูของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดู

1.2 ควรส่งเสริมให้ความรู้ในประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้น้อย ได้แก่ การให้ปุ๋ยทางดินเพื่อเร่งให้ใบแตกใบใหม่ การให้น้ำช่วงออกดอกถึงดอกบาน และการพ่นฮอร์โมนแพลนโนฟิกซ์เพื่อป้องกันผลร่วง ระยะที่ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรและแมลงศัตรูพืช และการใช้สารเร่งใบอ่อนให้แก่เร็ว การเปิดหน้าดินและการให้น้ำเพื่อการออกดอก การให้ปุ๋ยทางดินช่วงเปิดตาดอก การให้ปุ๋ยทางดินช่วงผลแก่และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และเรื่องการใช้สารป้องกันเชื้อรา และการบรรจุหีบห่อ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการผลิตเจาะนอกฤดูได้อย่างถูกต้อง

1.3 ควรส่งเสริมโดยให้ความรู้เกี่ยวสารเคมีที่ใช้เร่งใบให้แก่เร็ว การใช้อย่างถูกวิธี ทั้งอัตราการใช้ช่วงเวลาที่ใช้ เพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการผลิตเจาะนอกฤดู

1.4 ควรจัดหาตลาดรองรับผลผลิตเจาะนอกฤดูเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจใช้เทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดู

1.5 ควรส่งเสริมเรื่องการจัดการน้ำ โดยให้ความรู้แก่เกษตรกรเรื่องการจัดทำแหล่งน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ภายในสวนในช่วงฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง เช่น การขุดสระน้ำ บ่อน้ำ โดยยึดหลักทฤษฎีใหม่ แนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดรถชุดราคาประหยัด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกร เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตเจาะนอกฤดู

1.6 ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกเจาะนอกฤดู ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในเรื่องการผลิตเจาะนอกฤดูให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น การรวมตัวกันซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นข้อต่อรองเรื่องราคากับพ่อค้าแม่ค้า

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการปฏิบัติเจาะนอกฤดูให้ประสบผลสำเร็จ

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติม โดยเปลี่ยนกลุ่มประชากรที่ศึกษา เป็นเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีการผลิตเจาะนอกฤดู

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตเงาะนอกฤดู

2.4 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

ปัญญาพร เลิศรัตน์ ภิรมย์ ขุนจันทิก เสริมสุข สลักเพ็ชร และบงกช ยอทำนบ. (2551). วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูในภาคตะวันออก จันทบุรี. ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จันทบุรี.

สุชาติ จันทรเหลื่อง และคณะ. (2557). เทคนิคการผลิตเงาะนอกฤดู จันทบุรี. สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี. (2559). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559. สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี. (2557). สรุปสถานการณ์การผลิตทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ปี 2557 จังหวัดจันทบุรี. สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2557. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.